

Sklepi Sveta Evropske unije in držav članic, ki so se sestale v okviru Sveta, o okrepitvi odzivanja kazenskega pravosodja na radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem

Svet Evropske unije in države članice, ki so se sestale v okviru Sveta – SEZNANJENI Z DEJSTVOM, da se z radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, zaradi njenih mnogih razsežnosti in dinamičnega značaja vsiljujejo veliki in spreminjajoči se izzivi, s katerimi se je treba spoprijeti tudi na pravosodni ravni, zlasti v državah članicah, po potrebi pa v skladu s Pogodbama tudi z usklajeno podporo na evropski ravni;

OPOZARJAJOČ, da je Svet v okviru strategije EU za boj proti terorizmu junija 2014^[1] junija 2014 sprejel revidirano „strategijo EU za boj proti radikalizaciji in novačenju“^[2], decembra 2014^[3] in junija 2015^[4] pa je izpostavil pomen preprečevanja tega pojava in boja proti njemu kot prednostno nalogo pri ukrepanju v prihodnje;

OPOZARJAJOČ na dejstvo, da je Evropski svet v izjavi z dne 12. februarja 2015^[5] poudaril potrebo po oblikovanju pobud na področju rehabilitacije v pravosodnem okviru, da bi lahko vplivali dejavnike, ki prispevajo k radikalizaciji, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, med drugim tudi v zaporih;

NA PODLAGI razprav ministrov za pravosodje o učinkovitem pravosodnem odzivanju na radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, ki so bile sklenjene s podpisom skupne izjave iz Rige, sprejeto na zasedanju 29. in 30. januarja 2015, pa tudi na podlagi pogovorov na delovnem kosilu ministrov 13. marca 2015 in nazadnje rezultatov ministrske konference 19. oktobra 2015, posvečene tej tematiki;

UPOŠTEVAJOČ DEJSTVO, da so v sporočilu Komisije o „preprečevanju radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem: krepitev odzivanja EU“^[6], evropski agendi za varnost iz aprila 2015^[7] ter sklepih Sveta o prenovljeni strategiji notranje varnosti iz junija 2015^[8] konkretna vprašanja umika iz nasilja, rehabilitacije in odpravljanja/preprečevanja radikalizacije obravnavana kot prednostne naloge pri ukrepanju v prihodnjih letih –;

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

MENIJO, da je za uspešen spopad z radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, nujno treba sprejeti medsektorski in multidisciplinarni pristop, upošteva vse različne vidike: preprečevanje, preiskovanje, pregon, obsodbo, rehabilitacijo in reintegracijo;

MENIJO, da je v ta namen nujno treba zagotoviti ustrezno usklajevanje in sinergije med vsemi ustreznimi javnimi in zasebnimi deležniki, še zlasti tožilci in sodniki, ob uporabi obstoječih pravnih instrumentov in politik ter polnem spoštovanju načel pravne države in upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah;

OB USTREZNEM UPOŠTEVANJU tveganj za javno varnost;

SE ZAVEDAJO, da sta potrebna tako diferenciacija, odvisna od dejanskih potreb in specifičnih tveganj v lokalnih razmerah, nacionalnih pravnih sistemov in organizacije pravosodja, ter diferenciacija vpletenih strani in deležnikov, kot tudi pristop, prilagojen posameznim primerom;

zato UGOTAVLJAJO da bi k odzivanju kazenskega pravosodja na radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, prispevali naslednji ukrepi, POZIVAJO vse ustrezne deležnike, naj izvajajo, kadar in kjer je le mogoče, ustrezne ukrepe, in POUDARJAJO ključno vlogo lokalnih akterjev.

1. Struktura in organizacija ureditev odvzema prostosti

- Države članice naj izvajajo premišljeno politiko po meri, namenjeno preprečevanju radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem v zaporih, prilagojeno nacionalnim okoliščinam in potrebam vpletenih posameznikov, ki bi lahko vključevala elemente,

kot so

- razvoj orodij za oceno tveganja in orodij za zgodnje odkrivanje znakov radikalizacije ter izboljšanje izmenjave informacij med različnimi akterji v verigi kazenskega pravosodja,
 - zagotavljanje zadostnega števila dobro usposobljenih predstavnikov verskih organizacij v zaporih ter podpiranje socialnih delavcev in svetovalcev na področju sociale,
 - zagotavljanje možnosti zapornikom za učenje in razvijanje spretnosti kritičnega razmišljanja v zaporu,
 - zagotavljanje varnega zaporniškega okolja za izvajanje učinkovitih programov za rehabilitacijo in reintegracijo ob posvečanju pozornosti ravni spoštovanja in interakcije med zaporniškim osebjem in osebami, ki jim je odvzeta prostost,
 - v tej zvezi nadaljevanje prizadevanj za izboljšanje razmer v objektih za odvzem prostosti ob upoštevanju razvitih pravil in tekočega dela na tem področju v Svetu Evrope;
- Države članice naj v tej zvezi črpajo iz pridobljenih izkušenj, najboljših praks in priporočil, ki jih predlaga RAN (omrežje EU za ozaveščanje o radikalizaciji) ter zlasti delovna skupina RAN za „zapor in pogojni odpust“, nazadnje v svojem dokumentu o ugotavljanju stanja iz oktobra 2015 z naslovom „Obravnavanje radikalizacije med prestajanjem zaporne kazni in v času pogojnega odpusta“.
- RAN naj bo še naprej platforma za izmenjavo dobrih praks o tem vprašanju in najsodeluje pri pregledu priročnika iz leta 2008, ki so ga pripravile Avstrija, Francija in Nemčija, o načinih obravnave radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, zlasti v zaporih.
- Države članice naj po potrebi razvijejo programe za odpravo radikalizacije/umik iz nasilja/rehabilitacijo med prestajanjem zaporne kazni v fazi priprave na izpustitev ter programe po izpustitvi za spodbujanje reintegracije.
- Države članice naj izkoristijo center odličnosti RAN (RAN Centre of Excellence), ki je ponudil, da jim bo po potrebi zagotavljal podporo pri uvedbi takšnih programov.

2. Alternativni ali dodatni ukrepi pri pregonu in/ali odvzemu prostosti

- Države članice naj se svojemu pristopanju k problemu tujih terorističnih borcev posvetijo multidisciplinarno in celostno, po potrebi tudi z izmenjavo ustreznih informacij med organi kazenskega pregona, varnostnimi službami in tožilstvom ter, kjer je primerno, z lokalnimi organi in socialnimi delavci; to bi bilo izvedljivo z vzpostavitvijo multidisciplinarnih teles ali delovnih metod ali pa z zagotovitvijo celovitega spremljanja zadev.
- Države članice naj uporabljajo vse zmogljivosti evropskega informacijskega sistema kazenskih evidenc (ECRIS), Komisija pa naj predloži predlog za razširitev ECRIS tudi na podatke o državljanih tretjih držav.
- Države članice naj v okviru nacionalne pravosodne organizacije in z uporabo prožnosti sistema kazenskega pravosodja (za obravnavo mladoletnikov) razmislijo o pristopu po meri, prilagojenem posameznemu primeru, na podlagi ustrezne ocene tveganja ter upoštevajoč vidike notranje in javne varnosti, tudi, če je potrebno, o ukrepih kot alternativni ali dodatku pregonu in/ali odvzemu prostosti v vseh fazah postopka, med drugim rehabilitacijo, tudi kot pogoj za pogojni odpust ali odpravo zapornih kazni.
- Države članice naj razmislijo o možnosti uporabe in nadaljnjega razvoja orodje za oceno tveganja za sodstvo, ki bi ga uporabljali pri razmisleku o navedenih alternativnih ali dodatnih ukrepih, na podlagi individualnega pristopa, vključno z možnostjo za redno vnovično oceno tveganja, upoštevajoč, da je odprava radikalizacije dinamičen proces; v tej zvezi naj s pridom izkoriščajo delo, ki sta ga že opravila Svet Evrope in Mednarodni center za boj proti terorizmu (ICCT).

3. Integracija, rehabilitacija in reintegracija

- Države članice naj bodo na čelu prizadevanj za odpravo temeljnih dejavnikov za radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, tako da sprejmejo ciljno usmerjene preventivne ukrepe ter oblikujejo ukrepe in programe, tudi na področju izobraževanja, ki so s spodbujanjem temeljnih pravic, pravne države in demokracije ter vključujočih, strpnih in pluralističnih družb v prid koheziji.
- Lokalni, nacionalni, evropski in mednarodni organi naj skupaj s civilno družbo razvijejo metode in orodja za odpravo stereotipov in oblikovanje nasprotnega diskurza, s katerimi bi dosegli različne ciljne skupine, med drugim tudi z vzpostavitvijo mrež in javnih prostorov za dialog.
- V tej zvezi naj se države članice ob podpori Komisije in zadevnih agencij EU zlasti posvetijo vprašanju uporabe interneta za terorizem, radikalizacijo in rekrutiranje ter za sovražno govor na spletu, ki zbuja strah, razširja zmotne predstave in stereotipe o določenih skupnostih in skupinah, obenem pa podžiga k nasilju in sovraštvu, in sicer naj v ta namen zlasti vzpostavijo sodelovanje, tudi s ponudniki internetnih storitev, pri strateški komunikaciji in po potrebi enote za prijavljanje sumljivih spletnih vsebin, na primer naj še naprej podpirajo enoto Europol za prijavljanje sumljivih spletnih vsebin (Europol Internet Referral Unit) in svetovalno skupino za strateško obveščanje v zvezi s Sirijo (Syria Strategic Communications Advisory Team).
- Države članice naj ob upoštevanju lokalnih razmer in za vsak primer posebej v zaporih in drugod sprejmejo ukrepe za rehabilitacijo, odpravljanje radikalizacije ali odvrčanje od delovanja ter ukrepe za družbeno reintegracijo povratnikov in tistih, ki

jim je prepovedano potovati v tujino.

- Države članice naj v sodelovanje vključijo žrtve in rehabilitirane nekdanje tuje teroristične borce, pa tudi socialne delavce, skupnosti in družine.
- Države članice naj si izmenjujejo izkušnje in najboljše prakse pri rehabilitaciji, odpravljanju radikalizacije in odvrčanju od delovanja, tako v zaporih kot drugod.
- Države članice naj izkoristijo strokovno znanje centra odličnosti RAN (RAN Centre of Excellence), ki je ponudil, da jim bo po potrebi zagotovil pomoč pri uvedbi takšnih programov.

4. Usposabljanje

- Države članice naj zagotovijo sredstva za ustrezno trajno in večdisciplinarno usposabljanje vseh akterjev (zaporniško osebje, svetovalci za pogojni odpust, sodstvo itd.), ki se ukvarjajo z radikaliziranimi nasilnimi ekstremisti ali tistimi, ki so izpostavljeni vplivu radikalizacije, pri tem pa naj uporabijo razpoložljivo pomoč na ravni EU in mednarodni ravni.
- Evropska mreža institucij za izobraževanje v pravosodju (EJTN), CEPOL, center odličnosti RAN, ki uporablja strokovno znanje Eurojusta, in po potrebi Konfederacija za evropske pogojne kazni (CEP) in Evropska organizacija zaporov in prevzgojnih zavodov (Europris) naj državam članicam pomagajo z različnimi vrstami usposabljanja (tečaji, spletni seminarji, izmenjava osebja itd.) za akterje v celotni verigi kazenskega pravosodja, ki se borijo proti terorizmu; v tej zvezi bi bilo treba posebno pozornost nameniti metodologiji za oceno tveganj in razvoju programov za rehabilitacijo ter uporabi alternativnih odvzemu prostosti, pa tudi možnostim za podobno usposabljanje, namenjeno akterjem z drugih področij, ki se ukvarjajo z radikaliziranimi osebami.

5. Pridobivanje izkušenj s spremljanjem in izmenjavo praks

- Eurojust naj v svojem internem poročilu Terrorism Conviction Monitor tudi v prihodnje spremlja gibanja in premike v zakonodajnih okvirih, ki se uporabljajo, in ustrezni sodni praksi v državah članicah glede terorizma in nasilne radikalizacije, tudi uporabo alternativnih sredstev namesto pregona in odvzema prostosti, s tem pa prispeva k nadaljnjemu razvoju kazenske politike v zvezi s tujimi terorističnimi borci.
- Eurojust, RAN (prek svojih delovnih skupin, pa tudi svojega centra odličnosti), EJTN in po potrebi Europol ter CEP in Europris naj skrbijo za izmenjavo nacionalnih praks in pri tem pridobljenih izkušenj ter se oprejo tudi na delo drugih ustreznih organov (zlasti UNICRI in GCTF) v zvezi z odzivanjem kazenskega pravosodja na radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, zlasti kar zadeva vprašanja iz točk 1 do 4:
 - struktura in organizacija objektov za odvzem prostosti,
 - orodja za oceno tveganja, ki naj jih sodniki in tožilci ter zaporniško osebje uporabljajo za oceno stopnje tveganja, povezanega s tujimi terorističnimi borci in povratniki,
 - sistemi „triaže“, s katerimi se oceni, kakšna obravnava bi bila najprimernejša za vsak primer posebej,
 - alternativni ali dodatni ukrepi pri pregonu in/ali odvzemu prostosti, zlasti pa programi za rehabilitacijo v zaporih in drugod,
 - sodelovanje med ustreznimi akterji v pravosodnem kontekstu in drugod, vključno z usposabljanjem,
 - kazenska politika glede tujih terorističnih borcev,
 - uporaba interneta in družbenih platform.

6. Financiranje

- Komisija naj navedeno omogoči s sredstvi EU za programe usposabljanja za različne vpletene deležnike in specifične projekte, v skladu s pravili v zvezi z zadevnimi programi financiranja.
- Komisija naj državam članicam da na voljo sredstva za razvoj programov za odpravo radikalizacije in rehabilitacijo, tako v zaporih kot v okviru kazenskih postopkov, predvsem z uporabo koristnih primerov najboljše prakse iz držav članic, pa tudi v podporo vzpostavitvi programov, kot je center odličnosti RAN.
- Države članice naj izpeljejo posebne projekte za boljše izvajanje zakonodaje v zvezi z rasizmom in ksenofobijo, tudi z usposabljanjem sodnikov, tožilcev in policistov; Komisija bo v ta namen dala na voljo ciljno usmerjena finančna sredstva.
- Države članice naj pomagajo organizacijam civilne družbe pri spodbujanju strpnosti ter preprečevanju zločinov iz sovraštva in sovražnega govora, med drugim tudi z oblikovanjem nasprotnega diskurza na spletu, k čemur bo prispevala tudi Komisija.
- Komisija naj se zavzame za večjo uporabo politik socialnega vključevanja prek Evropskega socialnega sklada.
- Države članice naj spodbudijo različne vpletene deležnike, vključno z akterji iz kazenskega pravosodja, lokalnimi organi in civilno družbo, naj v celoti izkoristijo razpoložljiva sredstva.
- Navedene ukrepe bi bilo treba sprejeti v okviru finančnih sredstev iz večletnega finančnega okvira, ta vprašanja pa vključiti v vmesni pregled tega okvira.

7. Zunanja razsežnost

– EU naj spodbuja ukrepe na področju odzivanja kazenskega pravosodja na radikalizacijo, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, na mednarodni ravni in v tej zvezi pomaga tretjim partnerskim državam, ustrezno upoštevajoč lokalne okoliščine ter vprašanja notranje in javne varnosti.

POZIVAJO predsedstvo, Komisijo in Evropskega koordinatorja za boj proti terorizmu, naj po potrebi poročajo Svetu o napredku pri izvajanju teh sklepov.

[1] 14469/4/05

[2] 9956/14

[3] 16526/14

[4] 9951/15

[5] SN 10/15

[6] 5451/14

[7] 8293/15

[8] 9798/15

[9] Medregijski raziskovalni inštitut Združenih narodov za kriminal in pravico

[10] Svetovni forum za boj proti terorizmu

Press office - General Secretariat of the Council of the EU

Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319

press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press